

Pers over Een zondagsman

'Daan Heerma van Voss heeft een groot talent voor medeleven. Ik ken geen jonge schrijver die zo goed in het hoofd en lichaam van een ouwe man kan kruipen: een wonder van stilistische lenigheid en verplaatsing.' – Adriaan van Dis

'Met veel humor en een scherp oog voor detail ontrafelt Daan Heerma van Voss het diepste leed tot op de kleinste, gruwelijkste vezels. Een knap en zeer aangrijpend debuut.'
– Jonathan van het Reve

'Men zegt dat de eerste alinea het DNA van een roman moet bevatten. Daan Heerma van Voss (1986) heeft genoeg aan de eerste zin. In bijna elke alinea heerst een verpletterende grauwheid en stilte. [...] Deze toon volhouden is een stilistische opgave, die Heerma van Voss knap volbrengt. [...] Een bijna perfecte stijl en een wereld opgebouwd uit betekenisvolle details.' – *de Volkskrant*

'Een van de beste tien boeken van het jaar.' – Boekhandel Athenaeum

'Geweldig goed geschreven. Heerlijk om te lezen.' – VPRO's *De Avonden*

'Daan Heerma van Voss weet in zijn debuutroman *Een zondagsman* een haarscherp beeld te schetsen van de pijn, woede en schuldgevoelens die Oscar krenken na het ongeluk.' [...]

'De tijd staat stil terwijl het leven met verdriet doordrenkt raakt. *Een zondagsman* is een debuut om trots op te zijn.' – *8 Weekly*

'Een genot om te lezen. [...] Schitterend.' – *Knetterende Letteren, Cultura 24 tv*

'Rake beeldspraak en originele observaties.' – *Vrij Nederland*

'Daan Heerma van Voss heeft een innemende pen en oog voor detail.' – *Trouw*

'De beste openingszin van het jaar. Een schrijver die weet hoe schitterende volzinnen te combineren met korte gedachteflarden. Het resultaat: een prachtig ritme.' – Toine Donk, *NRC Handelsblad* en *Literaturfest*

'Mooi, onderkoeld proza.' – *Noordhollands Dagblad*

'Ik zou onze oosterburen aanraden de vertaalrechten van de zo rijke jongste generatie Nederlandse auteurs – Peter Buwalda, Joost de Vries, Jamal Ouariachi, Thijs de Boer en Daan Heerma van Voss, om enkelen te noemen – onmiddellijk in te kopen.' – Jasper Henderson, *Het Parool*

'Het is bijna niet te geloven dat de auteur van dit debuut nog zo jong is. Prachtig boek.' – *Literaire Debuten*

'Prachtig geschreven. [...] Schitterend. Een heel mooi, bijna verpletterend debuut.' – *Leestafel*

Daan Heerma van Voss

ZONDER
TIJD TE
VERLIEZEN

Uitgeverij Atlas
Amsterdam/Antwerpen

De auteur ontving voor het schrijven van deze roman een
stimuleringsbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Eerste druk januari 2012
Tweede druk februari 2012
Derde druk maart 2012

© 2012 Daan Heerma van Voss

Omslagontwerp: Roald Triebels
Zetwerk en opmaak: Willem Morelis
Omslagillustratie: Sean Murphy/Getty Images

ISBN 978 90 450 1968 0
D/2011/0108/594
NUR 301

www.uitgeverijatlas.nl
www.daanheermavanvoss.nl

Voor de vader.

Een onontkoombaar voorbeeld.

DEEL EEN

Lost time is not found again.
– Bob Dylan ('Odds and Ends')

1

De zon mag ons niet raken. Het is een spel waarbij niet gelachen wordt. Een spel dat we spelen omdat we alleen zijn, en omsingeld door tijd en zee. Ik houd het prikkeldraad voor haar omhoog. *Na u.*

Ze beweegt zich soepel als altijd, stapt eronderdoor. Ze doet hetzelfde voor mij, mijn trui blijft haken, het draad zwiept na, een metalig geluid. We lopen door het korenveld van een boer die we niet kennen, tot we een geschikte plek vinden om ons te verstoppen. Het is koel, niet koud, wind trekt over het veld, het begint te ritselen. De zon is zo fel dat goed en wel niets te zien is behalve onze volgende stap.

Jan van Riebeeck volgt tevreden, het tongetje hangt uit zijn mond.

Na een minuut of wat ziet ze een meter vrije grond. Ze werpt haar jas neer, het spel is opgegeven, de zon heeft gewonnen. Ze strekt zich uit en omarmt het licht. Ze is van zilver. Daarna neemt ze een slok van de spumante, ik doe hetzelfde. Ze pakt een tak van de grond en gooit hem zo ver als ze kan. De tak schiet door de lucht maar wordt ergens onderweg door licht onderschept. De hond springt in het koren, wordt opgenomen door die eendeloze kleur: goudgroen, waar je ook kijkt.

De scherpe zon verdeelt alles in wit en schaduw, zelfs de huzen van de haven zijn silhouetten geworden. Wolken zijn nauwelijks te vinden, eentje, links in het blauw. In de verte een cruiseschip dat onze richting op vaart. Verder zijn we alleen.

Ik ga zitten, mijn schoenen zet ik naast me op de grond. Mijn sokken, ooit HEMA-wit, zijn nu vaalgrijs. Ik stink. Zoals alles in de natuur de afgelopen weken is gaan stinken. Nu pas voel ik hoe moe ik eigenlijk ben, dat ik mijn lichaam volstrekt heb genegeerd, hoezeer dat reizen alles van me heeft gevraagd zonder mij ooit iets te vragen. Mijn mond voelt droog aan, een volgende slok namaakchampagne heeft niet het gewenste effect. Onder-tussen kruipt iedere gedachte richting Xander.

‘Laten we hier even blijven,’ zeg ik. ‘Uitrusten.’

‘Sure,’ zegt ze, terwijl ze de stok opnieuw het veld in werpt. ‘We hoeven nergens heen.’

We hoeven nergens heen. Hij klinkt aanlokkelijk, een zin van bevrijding. Toch staat hij me niet aan. Er is altijd een ergens waar je heen kunt, waar je heen moet, al weet je nu niet waar dat ergens zich ophoudt.

Wat heb ik te bewijzen, en aan wie?

Misschien is vriendschap wel een soort belofte, het zou kunnen, iets wat tot in lengte van dagen moet worden nageleefd, in ruil voor jouw keuze, lang geleden, om de wereld een vriend te ontnemen en hem voor jezelf te willen houden. Maar het is een vermoeiende gedachte. Een tikkeltje melodramatisch bovendien. Als er een belofte is gemaakt, dan is ze nagekomen.

Ik denk aan haar, het meisje dat voor me staat, van wie ik welbeschouwd niet eens weet hoe ze heet. Ik maak een foto van

haar, een bewijsstuk, al weet ik niet waarvan of waarvoor. Haar witte hoed schermt haar gezicht af, niet alleen van de zon, ook van mij. Volgens mij ben ik in slaap aan het vallen, of laat ik me meeslepen door de drank. Beelden overvallen me, het voorstadium van dromen, wanneer je nog denkt dat je iets te wensen of te verzoeken hebt. Ik leun achterover. Ik denk aan ons huis in Perugia, het huis dat ik met Xander deelde. Ik vraag me af hoe hij eruitziet, de jongen die nu in mijn kamer woont, of hij op mij lijkt (een beetje toch) of zomaar iemand is, zomaar iemand aan de vooravond van zijn tijdloze jaar, een voorbijganger die hetzelfde huis, hetzelfde bed als dat van hem zal beschouwen. Mijn jaar van uitstel is vervlogen, ik heb het nog geen vier maanden volgehouden. De lucht die ik inademen voelt aangenaam koel in mijn borst. Ik kijk, ik zoek, maar ik vind haar niet. Dan duikt haar hoofd weer even op tussen het koren, een paar meter verderop. Ik sluit mijn ogen. Jong zijn we, allebei, nog altijd. Ze zeggen dat we alle tijd van de wereld hebben.

2

Mijn ogen gingen weer open. Overal achterhoofden. Blonde en grijze haren boven de hoofdsteunen. Haast en onrust in de ruimte, zelfs nu iedereen was gaan zitten. De vliegtuigdeur viel met een klap dicht, de slanke stewardess draaide hem geduldig op slot. De Nederlandse handbagage werd in de bagagevakken gepropt, het eerste licht dat onze tassen weer zouden zien zou Italiaans licht zijn.

De luidsprekers kraakten. Na een welkomstboodschap begon een overduidelijk Nederlandse vrouw aan een drietalige opsomming van toekomstige tijden, temperaturen en hoogtes. Ze wist de twee vreemde talen zo uit te spreken dat ze na minder dan een minuut vermalen waren tot onverstaanbare Nederlandse dialecten.

De tweede stewardess, aanmerkelijk voller van figuur – allebei droegen ze een zijden sjaaltje om hun nek, een soort strikje bij de een, een rolladebandje bij de ander –, ving aan met haar droevige pantomime met instructies die men moest volgen als het vliegtuig zou neerstorten. Geen touw aan vast te knopen. Ik probeerde te bedenken wat ik zou doen als de mondkapjes naar beneden vielen, de kinderen begonnen te krijsen en ouders naar mobiele telefoons graaiden. Het vliegtuig steeds heviger schommelend, het etenskarretje dat door het gangpad vloog en iedereen leek te willen raken. Een van de twee stewardessen – als ik zou moeten kiezen: de mollige – zou met een hese stem roepen dat alles goed zou komen, de dunne zou zich proberen te herinneren wat haar collega een halfuur eerder nou had uitgebeeld. Een gil achter in het vliegtuig, een oude van dagen die flauwviel. Om me heen de gebeden tot een God in wie speciaal en alleen vandaag werd geloofd. En ik, ik zou het lot dragen, een zuigeling in mijn armen.

Quatsch en kletsika, uiteraard. Maar niet zonder verdiensten. Een moment van vastberadenheid, zoals de belangrijkste momenten: voor niemand zichtbaar. Ik zou nadenken over mijn laatste woorden, die toch wel enigszins geestig of scherpzinnig moesten zijn. Anderen zouden nadenken over hun leven, of er iets bereikt was, of het ‘af’ was. Xander en ik waren nog nauwelijks begonnen.

Maar het zou goed aflopen, de natuur zou de stewardess gelijk geven: de rust keerde terug, het vliegtuig draaide recht en de wanhopige stemmen aan de telefoon werden weer zakelijk. Er zou niets aan de hand zijn. Er is nooit iets aan de hand. Rampen gebeuren, maar zelden met jongens uit Amsterdam-Zuid.

Regen tikte voorzichtig op de raampjes. De maag van het vliegtuig begon te rommelen.

Ik had nog maar zelden gevlogen. Een keer naar Kreta, toen ik tien was en met Felix en Gioia, de dappere oudertjes, op vakantie ging. Een helblauw zwembad, niet te lang in de zon zonder insmeren, en zij die de hele dag boeken lazen en pas bij het eten met elkaar praatten. Gioia maakte soms lange wandelin-

gen, maar kwam altijd teleurgesteld terug, verzuchtend dat het eiland zo veranderd was. Ook belde ze 's avonds vaak naar Nederland. Dan hoorde ik haar stem aan de telefoon op de binnenplaats. Soms huilde ze, kort en zacht, het waren hooguit een paar snikken. Felix zei dat ik er maar niet naar moest vragen, dat Griekenland gewoon niets voor haar was. 'Te warm. Kan ze niet tegen.' Het was de eerste vakantie dat ik merkte dat ik niet omwille van mijn ouders meeinging, maar zij omwille van mij. Sterker, zonder mij zouden ze nu waarschijnlijk geen ouders zijn, in zekere zin had ik hen voortgebracht. In mijn onervarenheid had ik het er nog alleraardigst van afgebracht, al was ik niet het type schepper dat zijn ogen sloot voor onvolkomenheden.

Xander keek kalm voor zich uit, legde zijn hoofd achterover. Nu was hij het die de ogen sloot.

De spanning van een lange reis, van een tijd waarin nog niets vaststaat, ze schokte door mijn lichaam, terwijl de huizen onder me kleiner werden, de auto's en snelwegen krompen tot mieren en grijze paden. Ik bekeek het silhouet van mijn vriend, zijn opkomende baard, zijn krullen. Zijn gezicht, geluid- en bewegingloos. Kleine lachrimpeltjes naast de ogen, een zomerhuid. Ik voelde aan mijn eigen kin, zag mijn gezicht in de weerspiegeling van het vliegtuigraam.

Ik had me vanmorgen niet kunnen scheren. Felix stond erop dat hij me zou wekken en naar het vliegveld zou rijden. Nu het binnenkort niet meer kon leek hij alle kansen om zich als vader te laten gelden te willen aangrijpen. Zeker nu Gioia op vakantie was. 'Om bij te komen,' had ze gezegd, niemand wist waarvan.

Felix was te laat geweest, was de vorige avond bij het lezen in slaap gevallen nog voordat hij de wekker had kunnen zetten. Zijn ogen waren rood, de kamerjas rook ochtendmuf, de excuses waren gemeend. Ik had geen tijd meer, niet om te ontbijten, niet om me te scheren. Niet eens om goed afscheid te nemen van de buurt waarin ik was grootgebracht. Gehaast verliet ik het huis waar ik achttien jaar had gewoond, alsof ik boodschappen ging doen, of naar school vertrok: zonder nadenken en met het gevoel 's avonds gewoon weer thuis te komen.

Hij reed me naar het vliegveld. Eveneens ongeschoren en nog altijd in zijn blauwe kamerjas. Hij stak een sigaret op die hij vervolgens in zijn mondhoek schoof. Daarna stopte hij zijn sigarettenpakje achter de zonneklep. Kennelijk was het zo'n week waarin zijn roken voor Gioia verborgen moest blijven. Bij ieder rood stoplicht nam hij een paar bezeten trekken. Als het groene licht op zich liet wachten dronk hij wat koffie uit de thermoskan. Koffie, kamerjas, sigaretten, de rituelen waar ook vanochtend aan vastgehouden werd, zij het in een geconcentreerde vorm.

Soms een vervloeking van de stoplichten die niet meewerkten of van een stuk weg dat was opengebroken. Geklop op de kamerjas als er onverwacht sigarettenas op de stof neerdrarrelde. De rook was zijn keel in getrokken, de stembanden kraakten, zeker 's ochtends. Praten was olie, zwijgen roest.

14 Bij de afslag naar het vliegveld kregen we te maken met een treuzelende auto voor ons. 'Wat gáán we doen?' riep Felix uit zijn raampje. 'Natuurlijk, potje stilstaan, midden op de weg.'

'We halen het wel,' hield ik vol. 'Rustig maar.'

Ik kreeg gelijk. We waren op tijd, nipt. Piepende remmen. Een enkele toerist keek vreemd op toen Felix in kamerjas uitstapte, recht voor de vertrekhal.

Hij keek gejaagd om zich heen. 'Ik moet snel terug. Je moeder laat nog wel wat van zich horen, denk ik. Laat je telefoon maar aanstaan.'

'Je weet dat ik daar waarschijnlijk een ander nummer neem.'

'Ja, dat zei je al. Al die nummers tegenwoordig. Maar zondagavond bellen we, hè. Iedere zondag, zo rond na het journaal.'

Ik knikte. Hij verdeelde de dagen altijd in zijn eigen tijdsvlakken. Rond voor of na de ochtendkoffie, rond voor of na het achttuurjournaal. 'Rond na het journaal,' antwoordde ik. Het taalgebruik was genetisch bepaald.

Hij draaide zich naar de auto toe, maar bedacht zich. Hij strekte zijn armen en begon mijn kraag recht te doen. 'Weet je nog dat we vroeger van die lange fietstochten maakten?'

'Dat was met Gioia.'

Hij keek bedachtzaam. 'Ja, klopt. Ben niet zo'n fietser, nooit geweest. Maar wij hadden de videotheek. Elke zaterdag een film huren, weet je dat nog? En dan bekeken we die in de namiddag, met Ringlings erbij, in bakjes. Dat waren jouw chips, Ringlings. Weet je nog?'

'Natuurlijk. Ringlings.'

'Wat was je lievelingsfilm?'

'Moet dat nu? Er staan auto's te wachten.'

Hij keek tevreden naar mijn kraag en deed een stap terug. 'Ja, nu. Wanneer anders? Waar halen we anders nog tijd vandaan?'

Van achter de aankomsthal steeg een vliegtuig op. Een grote logge vogel die naar het zuiden trok, klaar voor de oversteek. 'Ik vind het lastig, mijn lievelingsfilm,' zei ik.

'Kom op, doe je best.'

'Nee, sorry, geen idee.'

'*The Magnificent Seven*? Iemand toeterde, drie korte uithalen. 'Ach, oké, misschien is dit niet het moment.'

Ik keek hem langdurig aan. Er zat wat tandpasta op zijn kin. Ik liet het zitten. Zijn hoofd bestond voor het grootste deel uit voorhoofd. Het glansde van de motregen. Daarna een zeldzame omhelzing. De bekende, doordringende lucht van mijn vader, die niet gescheiden kon worden van koffie en rook. Het zou dagen duren voordat de geur helemaal uit mijn neus verdwenen was. Weer getoeter achter ons. Een onplaatsbaar armgebaar van mijn vader. 'Jaja, rustig aan, lamstraal.' Een blik naar mij. 'Wanneer heeft iedereen toch zo'n haast gekregen?'

In de auto zag ik hem nog een sigaret opsteken. Het raampje van zijn Laguna werd opengedraaid, rook cirkelde naar buiten. 'Maak er wat van, jongen. Je leeft maar één keer. Ha.' Het laatste was traditioneel meer een uitroep teken dan een echte lach. Nog een zwaai en hij reed weg, alleen in zijn donkerrode gezinswagen.

The Magnificent Seven: een goede film, maar niet geweldig.

Xander stond me bij de draaideur op te wachten. Hij leunde achteloos tegen de glazen wand van de terminal. Hij keek demon-

stratief op zijn horloge. We draaiden ons door de draaideur de hal in, waar Amsterdam eindigde en het andere begon.

Ik richtte mijn blik op Xander, die zachtjes meedeinde met de bewegingen van het vliegtuig. Op zijn wangen de donkergrijze gloed van een volwassen baardgroei op een onvolwassen gezicht. Het stond hem goed, zelfs reiszorgen hadden hem niet lelijk kunnen maken.

Op de eerste rij begon een scheel kind te zeuren om een film. Een comedy het liefst. En anders cola.

16 Terwijl ik in de ruit keek, waarachter zich nu een wolkendek ophield, zag ik weer hoe weinig we op elkaar leken. Onbegrijpelijk dat docenten ons regelmatig door elkaar haalden, of ons broers noemden. Soms vergat ik de verschillen, leerde ik de school geloven. Maar iedere dag slopen er weer wallen onder mijn ogen, mijn krullen waren in werkelijkheid klitten. Als we op elkaar leken, was het als een natuurverschijnsel en zijn reflectie.

Ik keek langs Xander naar beneden en zag de wereld veranderen. Onder ons begonnen de groene vlakken barsten te vertonen, werden duinen volwassen bergen, nette kanalen wilde rivieren. Ik zag Nederland verdwijnen, en Italië ontstaan.

Xander had me ooit gevraagd of ik wist wat de Mail Hai Clup, de Mile High Club, was. Het moest in 1996 zijn geweest, we keken televisie, naar de glimmende brokstukken die het vliegveld van Eindhoven opsierden; het Hercules-vliegtuig dat als taak had gehad het fanfarecorps van de Nederlandse Koninklijke Landmacht te vervoeren, de wereld rond en verder. Soms liep Felix door de kamer. Dan stopte hij even voor het scherm, zei godverdomme en liep verder. Godverdomme was zijn schietgebed.

'Misschien,' antwoordde ik. 'Jij?'

Xander was trots, hoezeer hij ook probeerde strak te blijven kijken. 'Ja, ik wel. Het is een club van mensen die seks hebben in vliegtuigen.'

Ik had dit niet verwacht. Liet het even bezinken. Er waren

woorden die we uitsluitend gebruikten om elkaar mee te verblinden. 'Seks' was zo'n woord, altijd prijs. Nadat Xander op een doordeweekse middag ooit 'neuken' de kamer in had geslingerd, een donker projectiel, waren we zo verbijsterd geweest dat we de rest van de middag geen stom woord meer hadden gezegd. In plaats daarvan aten we chips, om de beurt een graai.

'Waarom willen ze dat dan?' was het enige wat ik wist uit te brengen.

Hier had hij nog niet over nagedacht. 'Gewoon. Cool.' Hij haalde zijn schouders op. 'Waarom niet?'

'En waar doen ze dat dan?'

'In het vliegtuig dus.'

'Ja, maar waar in het vliegtuig?'

'De plee.' Hij keek nu bijna vragend. 'Ja, lijkt me in de plee.'

'Natuurlijk, de plee.' Even later: 'En waarom ook alweer daar?'

'Weet ik veel. Misschien kunnen ze zich dan meteen wassen. Of kunnen ze uit het raampje kijken als het tegenvalt.'

'Er zitten volgens mij geen raampjes in de plee.'

'Soms wel. Zeker.'

Ik nam het aan. Was even stil. 'Hebben ze een clubblaadje?' vroeg ik.

'Iedere club heeft een clubblaadje, anders hoeft er geen te beginnen.' De vlammen van het scherm bewogen in zijn ogen, maar de blik stond afwezig.

'Word jij later lid?' vroeg ik.

Hij keek een andere kant op, weg van het scherm, de tuin in. 'Misschien ben ik het al,' zei hij, enigszins raadselachtig.

Volgens mij was hij het nooit geworden, niemand hier, iedereen stond keurig na elkaar op en er zaten steeds meer dan tien minuten tussen de wc-bezoeken. En iedereen was oud, te oud voor de club. De Mail Hai Clup was niet voor mensen met hartproblemen of inlegzooltjes. Op de wc-spiegel stond wel iets in het Italiaans geschreven, misschien door een lid dat zojuist zijn ontgroening had doorstaan.

We stegen en zakten door wolken: slagroom, of badschuim.

Een paar jongetjes renden door het gangpad. Stelletjes keken vertederd, oude mannen wierpen de kinderen vermoeide blikken toe. Ik haalde mijn discman uit mijn tas, de speciaal voor vandaag samengestelde cd met nummers over reizen: als ik in de goede eeuw geboren was zou ik ongetwijfeld een componist zijn geworden, een groot en belangrijk man. Daar was de elektrische harmonica. De tamboerijn. De castratenstem. Met zoiets als goede smaak heb ik nooit iets van doen gehad, nee, die liet ik me door niemand aanpraten: Canned Heat. 'On the Road Again'. Boven Zwitserland zou Xander weer wakker worden.

18 Onverstaanbare welkomstboodschappen schalden door de cabine. Een applaus steeg op. Het was voor deze piloot kenmerkend een prestatie van formaat om ons niet de dood in te hebben gejaagd.

Bij het aanzetten van mijn telefoon volgde de korte melodie die wijst op een sms. 'Beste zoon, sorry dat ik er niet bij kon zijn. Hier in Egmond is het heerlijk. Schone lucht en lekker veel tijd om te lezen. Veel plezier daar in het zuiden en tot snel. Liefs, Gioia.' Sinds een paar jaar zat ze om de paar weken een weekend in een huisje van vrienden, in Egmond aan Zee. Wat voor haar vrijheid betekende – niemand kennen, geen afleiding, geen stad in de buurt en niemand die jou kent – was voor mijn vader gevangenschap. Hij was slechts één keer meegegaan en had het toen Klein Bergen-Belsen genoemd.

Ik keek nogmaals naar het schermje van mijn telefoon, terwijl om me heen mensen hun handbagage bij elkaar zochten en zich verdrongen in het gangpad. Het bericht van mijn moeder gaf lucht aan vertedering. Ik kon haar voor me zien zoals ze het had getypt, kippig, het gezicht bijna tegen de telefoon gedrukt. De manier waarop ze modern probeerde te blijven door een sms te sturen, maar een nieuw medium altijd gebruikte als voortzetting van het oude, in dit geval de brief, compleet met aanhef en ondertekening, hoe ze het ouder worden van de hand wees alsof het een aanbieding uit een reclamefolder betrof.

Felix was anders. Hij was volgens mij als volwassene geboren

en daarna nauwelijks ouder geworden. Als een man de baarmoeder uit gekropen, en toen zonder iets te zeggen de ziekenhuiskamer uit gestapt, op weg naar zijn eerste hypotheek. Ik kon me hem niet anders herinneren dan grijs in de wenkbrauwen en zo kaal dat zijn hoofd begon te glimmen zodra de zon scheen. Toen ik jong was vertelde hij altijd dat zijn haar was weggewaaid, zomaar, op de dag van zijn dertigste verjaardag, toen hij van zijn werk naar huis liep. 'Kaal zijn is geen schande,' had hij ooit betoogd, 'het is alleen minder warm.' Zijn mankementen bleven dezelfde, hij was oud geworden zonder tijd te verliezen.

Gevoelens waar ik helemaal niet op zat te wachten, gekleurde herinneringen, ontroering, mededogen, uitgerekend vandaag. Het zieligste van allemaal was dat ik zeker wist dat ik ze zou gaan missen. Zoals een zielenknijper na verloop van jaren met tegenzin constateert dat hij het meest gehecht is geraakt aan zijn malotigste patiënten, zo wist ik dat ik over enkele maanden niets liever zou willen dan het horen van nog één ouderlijke ruzie van symfonische allure.

Xander schoot te hulp, hij boog zijn hoofd richting dat van mij. Hij wees naar mijn telefoon. 'Die gaat niet mee, hè. We zijn niet op vakantie, we leiden nu andere levens. Wij bellen niet naar Amsterdam en Amsterdam niet naar ons.'

Hij bedoelde vast dat we hetzelfde leven zouden leiden, maar dan in een ander land.

'Ja, ik begrijp wat je bedoelt, maar...' begon ik. Halverwege mijn zin werd de deur opengegooid en riep iemand: '*Italia, la bella Italia!*', waarna de rest van de passagiers opnieuw hard begon te applaudisseren. Mijn woorden verdwenen in het geklap en het geluid van tassen die tegen armleuningen tikten.

Met een busje werden we van het vliegtuig naar de aankomsthal van het Romeinse vliegveld gereden. Alle passagiers, samengepropt, veroordeeld tot elkaars lichaamsgeur. Buiten stond alles stil. De bagagetrolleys stonden geparkeerd, de chauffeurs zaten verderop in de schaduw. Ze leken te kaarten, maar ik kon het niet goed zien.

De hitte trilde boven de grond, wilde naar boven ontsnappen maar werd door een onzichtbare kracht naar beneden gedrukt.

'Je zal maar oud zijn in dit weer,' zei ik.

'Of dik,' antwoordde Xander.

'Of dik en oud. God bewaar me. Het moet raar lopen als je dan het einde van de dag nog weet te halen.'

3

De stalen wagons leken uit te zetten door de warmte. De trein waggelde, de wielen waren te loom om goed te draaien. Vermoeid rolde de trein Roma Termini binnen. We hadden nog een halve dag, de bus naar Perugia zou rond vijven weer van het station vertrekken. Hoewel we van plan waren geweest de historische clichés van de stad te vermijden, liepen we nu toch een speurtocht langs locaties van denkbeeldige vakantiekaarten.

Na een paar uur lopen gingen we een onbekend steegje in om, zittend op onze rugzakken, op adem te komen. Xander pakte een stadskaart uit zijn tas en spreidde hem uit op de stenen. We bevonden ons op een paar minuten afstand van het klooster